

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huumausaine-
lain ja rikoslain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi huumausainelakia ja rikoslakia. Uusien huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden valmistus, maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen voitaisiin kieltää siten, että aineet määritellään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi.

Kielto ei koskisi aineen maahantuontia ja varastointia ilmoituksen tekemisen jälkeen tutkimustoiminnassa tai teollisessa elinkeino-

toiminnassa. Kielto ei myöskään koskisi sellaisia tilanteita, joissa ainetta on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmisteessa ja väärinkäytön vaara on vähäinen.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta voitaisiin rikoslain nojalla tuomita sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
YK:n huumausainelainsäädäntö.....	3
EU:n huumausainelainsäädäntö.....	3
Kansallinen huumausainelainsäädäntö.....	4
Kansallinen lääkelainsäädäntö.....	4
1.2 Ulkomaisten lainsäädäntö.....	5
1.3 Nykytilan arviointi.....	6
2 EHDOTETUT MUUTOKSET.....	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	9
4 ASIAN VALMISTELU.....	10
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	10
1.1 Huumausainelaki.....	10
1.2 Rikoslaki.....	13
44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista	13
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET.....	13
3 VOIMAANTULO.....	13
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	14
LAKIEHDOTUKSET.....	16
Laki huumausainelain muuttamisesta.....	16
Laki rikoslain 44 luvun muuttamisesta.....	21
LIITE.....	22
RINNAKKAISTEKSTIT.....	22
Laki huumausainelain muuttamisesta.....	22
Laki rikoslain muuttamisesta.....	31

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

YK:n huumausainelainsäädäntö

Kansainvälinen huumausainepolitiikka perustuu valtiosopimuksiin, joiden mukaan myös Suomi on sitoutunut ottamaan sopimusosapuolten kesken sovittuja aineita ja valmisteita huumausainevalvontaan.

Kun aine on määritelty huumausaineeksi, sen tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallusapito ja käyttö on huumausainelain (373/2008) 5 §:n yleiskiellon mukaan kielletty. Kiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 50 luvussa. Kiellosta voidaan poiketa lääkinnällisissä, tutkimuksellisissa, valvonnallisissa sekä teollisen käytön tarkoituksissa.

Huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan huumausaineiksi määritellään ensinnä Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen ja vuoden 1971 psykotrooppisia aineita koskevan yleissopimuksen mukaisesti sopimusten listoihin kuuluvat aineet ja valmisteet. Sopimusten listoja täydennetään arviointien perusteella muutaman vuoden välein YK:n huumausainetoimikunnan kokouksissa ja yhden aineen luokittelu huumausaineeksi kestää useita vuosia.

YK:n toimesta huumausaineiksi määritellyt aineet ja valmisteet on lueteltu huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista annetun valtioneuvoston asetuksen (543/2008) liitteissä I ja II.

EU:n huumausainelainsäädäntö

Tämän lisäksi Euroopan unionissa (EU) on katsottu, että uusia synteettisiä huumaavia aineita tulee ottaa YK:n päätöksentekoa nopeammin huumausainevalvontaan. Huumausaineiksi määritellään huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan myös sellaiset aineet, joiden valvontaan ottamisesta

on päätetty uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta annetun neuvoston päätöksen 2005/387/YOS mukaisesti.

Neuvoston päätöksen mukaisesti jäsenvaltiot ilmoittavat havaitsemistaan uusista psykoaktiivisista aineista Euroopan unionin viranomaisille ja toisille jäsenvaltioille erityisesti varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmässä (Early Warning System, EWS).

Varoitusjärjestelmä jakaa tietoa jäsenvaltioiden välillä kaikista tietokantaan raportoiduista aineista. Verkosto välittää jatkuvasti tietoja uusien aineiden mahdollisista terveysvaikutuksista ja verkoston kautta raportoidaan puolivuositain valvontaviranomaisten takavarikoimat määrät kyseisistä aineista.

Euroopan poliisivirasto (Europol) ja Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) arvioivat uusia raportoituja aineita salakuljetuksen laajuuteen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen, farmakologisiin ominaisuuksiin ja myrkytyksiin liittyvillä kriteereillä. Mikäli jostakin kriteeristä on selvää näyttöä, Europol ja EMCDDA laativat aineesta yhteisen kertomuksen jäsenmaiden avustuksella.

Tämän yhteisen kertomuksen pohjalta neuvosto voi päättää varsinaisen riskinarvioinnin aloittamisesta. Riskinarvioinnin tekee EMCDDA:n laajennettu tieteellinen komitea, joka pyrkii selvittämään aineisiin liittyvien riskien todennäköisyyttä ja haitan vakavuutta, väärinkäytön yleisyyttä ja aineen mahdollista hyötykäyttöä.

Uuden psykoaktiivisen aineen riskinarvioinnin perusteella komissio voi tehdä neuvostolle aloitteen siitä, että aine määritellään valvottavaksi huumausaineeksi. Jos neuvosto päättää aineen ottamisesta huumausainevalvontaan, jäsenvaltioiden tulee toteuttaa päätös asetetussa määräajassa omassa lainsäädännössään.

Menettelyä, jonka tuloksena aine määritellään huumausaineeksi kaikissa jäsenvaltioissa, ei yleensä aloiteta heti ensimmäisen ilmoituksen jälkeen vaan vasta, kun aine yleistyntynyt ja osoittautunut vaaralliseksi. Yhteensä varoitusjärjestelmässä on vuoden 1995 jäl-

keen tavattu yli 400 eri ainetta, joista yli 300 on raportoitu vuoden 2010 jälkeen. Vuonna 2013 järjestelmään ilmoitettiin 81 uutta ainetta ja vuonna 2014 syyskuun puoliväliin mennessä on ilmoitettu 57 uutta ainetta. Aineet leviävät nopeasti myös EU-alueella ja esimerkiksi vuonna 2013 Suomessa havaittiin Tullilaboratorion tilastojen mukaan 104 erilaista ainetta, joista 34 havaittiin ensimmäistä kertaa Suomessa. Kaikista ilmoitetuista aineista on EU-tasolla luokiteltu huumausaineeksi 14 ainetta, joista kahdeksan on luokiteltu vuonna 2005 annetun neuvoston päätöksen jälkeen. Päätöksentekoa on kahden viime vuoden aikana nopeutettu siten, että aineita on saatettu saattaa valvonnan piiriin jopa neljä kerrallaan. Prosessin eri vaiheissa menee siitä huolimatta usein vuosia.

EU:n toimista huumausaineiksi määritellyt aineet ja valmisteet on lueteltu huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä III.

Kansallinen huumausainelainsäädäntö

YK:n ja EU:n yhteistyöhön perustuvien järjestelmien lisäksi Suomi on päättänyt määritellä uusia aineita huumausaineeksi myös kansallisin päätöksin.

Suomessa huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa on erikseen määritelty huumausaineiksi kat-kasvi, meskaliinia sisältävät kaktukset ja psilosybiini-sienet.

Vuonna 2011 voimaan tulleella huumausainelain 3 §:n muutoksella (322/2011) säädettiin lisäksi menettelystä, jolla huumausaineiksi voidaan valtioneuvoston asetuksella määritellä sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka ovat terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten neuvoston päätöksen 2005/387/YOS mukaisesti tai jotka ovat farmakologisilta ominaisuuksiltaan huumausaineeksi rinnastettavissa olevia lääkkeitä. Lain 3 a ja 3 b §:ssä säädetään kyseessä olevien aineiden ominaisuuksien arvioinnista ja sen mahdollisuuden huomioon ottamisesta, että aineella olisi teollista käyttöä.

Kansallisen päätöksenteon tarpeellisuutta perusteltiin uusien huumaavien aineiden eli

niin sanottujen muuntohuumeiden tuotekehityksen nopeudella ja kansainvälisen yhteistyön hitaudella. Vuoden 2011 jälkeen valtioneuvoston asetuksella on määritelty kansallisella päätöksellä huumausaineiksi yhteensä 31 ainetta.

Kansallisesti huumausaineiksi määritellyt aineet ja valmisteet on lueteltu huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä IV.

Kansallinen lääkelainsäädäntö

Uusien muuntohuumeiden maahantuontia ja myyntiä on rajoitettu myös lääkelain (395/1987) nojalla. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) päättää lääkelain 6 §:n nojalla tarvittaessa, onko ainetta tai valmistetta pidettävä lääkkeenä, perinteisenä kasvisrohdosvalmisteena tai homeopaattisena valmisteena. Fimea voi siten luokitella hallintopäätöksellään aineen tai valmisteiden lääkkeeksi ja tämän lisäksi Fimea laatii lääkelain 83 §:n nojalla joka kolmas vuosi luetelon lääkeaineina pidettävistä aineista (Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus päätös lääkeluettelosta 220/2013).

Terveydelle vaarallisten muuntohuumeiden lisääntynyt tarjonta erityisesti internetin välityksellä aiheuttaa vuosittain vaaratilanteita. Erityisesti lasten ja nuorten suojeleminen näiden aineiden käytön ja kokeilun haittavaikutuksilta on ollut keskeinen syy niiden valvontaan saattamiseen.

Fimea on esimerkiksi Tullilaboratorion aloitteesta viime vuosina lisännyt lääkeluetteloon päihdyttäviä terveydelle vaarallisia aineita niiden keskushermostovaikutuksen tuottavan ominaisuuden ja ilmeisen suuren väärinkäyttöriskin vuoksi.

Vaikka tällaisilla aineilla ei ole varsinaista lääkkeellistä käyttöä, ne on luokiteltu lääkkeiksi tai otettu lääkeluetteloon lääkelain 3 §:n mukaisesti, koska ne ovat täyttäneet lääkkeen määritelmän ominaisuuksiensa eli vaikutuksensa perusteella. Lisäksi ne on voitu rinnastaa lääkekäytössä oleviin lääkemääräystä edellyttäviin lääkeaineisiin niiden voimakkaan farmakologisen vaikutuksen perusteella.

Monet muuntohuumeet on kehitetty muistuttamaan huumausaineita, koska niille tavoitellaan vastaavia ominaisuuksia. Monilla huumausaineilla taas on laillinen käyttötarkoitus lääkekäytössä. Niinpä muuntohuumeista monet voivat olla epäonnistuneita lääkkeitä tai ne ainakin muistuttavat rakenteeltaan ja vaikutuksiltaan paitsi olemassa olevia huumausaineita myös lääkinnällisessä käytössä olevia aineita.

Lääkelain 98 §:n ja rikoslain 44 luvun 5 §:n mukaan näin luokiteltujen aineiden valmistus, tuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen on rangaistavaa joko lääkerikoksena tai lääkerikkomuksena. Maahantuonti voi olla rangaistavaa rikoslain 46 luvun 4 §:n mukaisena salakuljetuksena. Näin luokiteltujen lääkevalmisteiden hallussapito ja käyttö eivät ole näiden säännösten mukaan rangaistavia. Joissakin tapauksissa niiden hallussapitoon on voitu soveltaa rikoslain 46 luvun 6 §:n laitonta tuontitavaraan ryhtymistä koskevaa rangaistussäännöstä. Esimerkiksi lääkkeeksi luokitellun muuntohuumeen tahallinen luvaton myynti täyttää lääkerikkomuksen tai lääkerikoksen tunnusmerkistön ja maahantuonti salakuljetuksen tunnusmerkistön. Lääkerikkomuksesta voidaan tuomita sakkorangaistus, lääkerikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta, salakuljetuksesta sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja laittomasta tuontitavaraan ryhtymisestä sakkoa tai enintään yksi vuosi kuusi kuukautta vankeutta.

1.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Yhteensä ainakin 16 EU:n jäsenvaltiota määrittelee nykyisin uusia huumaavia aineita eli muuntohuumeita huumausaineiksi myös kansallisin päätöksin.

Esimerkiksi Ruotsissa uusia huumaavia aineita voidaan määritellä huumausaineiksi huumausainerikoslain (1968:64) nojalla myös kansallisin päätöksin. Tämän lisäksi Ruotsissa voidaan määritellä väljemmin edellytyksin aineita myös terveydelle vaarallisten aineiden luetteloon (Laki eräiden terveydelle vaarallisten aineiden kieltämisestä 1999:42). Mainitussa laissa säädetään aineista, joiden

ominaisuudet vaarantavat henkeä tai terveyttä ja joiden käytöllä tavoitellaan päihtymystä. Toisin kuin huumausaineiden käyttö, terveydelle vaarallisten aineiden käyttö ei ole rangaistavaa. Aineesta ja väärinkäytöstä saatavilla olevan tiedon perusteella arvioidaan tapauskohtaisesti, kumpaa lakia sovelletaan. Tosiasiassa kaikki uusien aineiden sääntely toteutettiin vuosina 2006—2010 huumausainelaililla ja vasta parin viime vuoden aikana lakia terveydelle vaarallisten aineiden kieltämisestä on alettu soveltaa uudelleen. Esimerkiksi vuoden 2014 aikana yhteensä 21 synteettistä kannabinoidia on luokiteltu terveydelle vaarallisiksi aineiksi. Suosituksen aineen kieltämisestä tekee joko kansanterveyslaitos tai lääkeaineiden osalta lääkelaitos. Vuosien 2012—2014 aikana Ruotsissa on otettu valvontaan 40 uutta huumausainetta. Esimerkiksi Viro on puolestaan samassa ajassa määritellyt huumausaineeksi 24 uutta ainetta.

Kansalliset huumausaineiden määrittelyä koskevat säännökset perustuvat yleisimmin tällaisiin ainelistoihin, joita voidaan täydentää nopeasti riskien arvioinnin jälkeen. Tämän lisäksi kansallisissa säännöksissä voidaan määritellä aineita huumausaineiksi melko yleiselläkin tasolla. Esimerkiksi Yhdistyneissä kuningaskunnissa aineita voidaan ottaa valvonnan piiriin joko yksittäin tai geneerisesti aineperheittäin samanlaisen kemiallisen rakenteen johdosta. Esimerkiksi vuonna 2009 kiellettiin synteettisiä kannabinoideja ja vuonna 2010 katinoni-johdannaisia. Nykyisin huumausaineita määritellään kansallisesti tällä tavalla Pohjoismaista myös Tanskassa ja Norjassa. Aineita voidaan luokitella hieman erilaisiin ryhmiin, mutta periaatteet määrittelyssä ovat samoja.

Monissa maissa uusia huumaavia aineita säännellään siis huumausainelainsäädännön lisäksi omalla erityislainsäädännöllä, jolloin niihin voidaan kohdistaa hieman erilaisia rajoituksia verrattuna perinteisiin huumausaineisiin. Esimerkiksi Saksassa, Hollannissa ja Norjassa on käytetty myös lääkelainsäädäntöä muuntohuumeiden markkinoille tulon rajoittamiseksi. Käytännössä muuntohuumeita on luokiteltu tai määritelty lääkkeiksi eri maissa hieman eri tavoin. Esimerkiksi Saksassa muuntohuumeita pidetään ”epäilyttävi-

nä lääkevalmisteina” ja niiden markkinoilla oloa on tällä perusteella rajoitettu.

1.3 Nykytilan arviointi

Markkinoille tulee jatkuvasti uusia muuntohuumeita, joilla pyritään jäljittelemään olemassa olevien huumausaineiden ominaisuuksia. Ellei aineen valmistusta, maahantuontia tai myyntiä ole erikseen kielletty, kyse on laillisesta aineesta. Tällainen tilanne on merkittävä etu sekä muuntohuumeita tarjoaville tahoille että näin halvemmalla ja pienemmällä riskillä muuntohuumeita ostaville tahoille.

Huumaavien terveydelle vaarallisten aineiden valvonta on Suomessa perustunut edellä mainitulla tavalla kahden lain soveltamiseen. Erityisen vaaralliset ja pysyvämmiin markkinoille tulleet muuntohuumeet on voitu määrittellä huumausainelain nojalla valtioneuvoston asetuksella varsinaisiksi huumausaineiksi joidenkin kuukausien aikataulussa. Huumausaineiden sääntely on hyvin ankaraa. Niiden laillinen käyttö esimerkiksi tutkimustoiminnassa on tarkkaan säänneltyä ja luvanvaraista. Huumausaineiden hallussapito ja käyttökin on rangaistavaa.

Jos uuden muuntohuumeen maahantuonti ja myynti on ollut tarpeen kieltää nopeasti, aine on voitu luokitella lääkelain nojalla lääkeaineeksi jopa muutamassa viikossa. Nopea menettely on usein riittänyt ehkäisemään aineen leviämisen Suomen huumausainemarkkinoille. Sääntely on kevyempää eli aineiden laillinen käyttö esimerkiksi teollisuudessa on voinut jatkua ilman lupamenettelyä. Näin määritelyjen lääkeaineiden hallussapito ja käyttö ei ole rangaistavaa.

Esimerkiksi gammabutyrolaktoni (GBL) on luokiteltu lääkeaineeksi sen aikaansaaman vaikutuksen perusteella. Ainetta käytetään teollisuudessa muun muassa valumuottien valmistuksessa, liimanpoistoaineena ja ohenteena. GBL:n voimakkaista farmakologisista ja toksikologisista vaikutuksista suurimman osan aiheuttaa sen aineenvaihduntatuote gammahydroksibutyraatti (GHB). GBL muuttuu siis elimistössä nopeasti GHB:ksi, joka on markkinoilla lääkekäytössä oleva lääkeaine ja luokiteltu huumausaineeksi vuo-

den 1971 YK:n psykotrooppisia aineita koskevassa yleissopimuksessa.

Myös synteettisiä kannabinoideja on luokiteltu lääkeaineiksi niiden aikaansaaman vaikutuksen perusteella. Useat kannabinoidit vaikuttavat kannabiksen vaikuttavan aineen delta-9-tetrahydrokannabinolin (THC) kanssa samoihin keskushermostossa oleviin kannabinoidireseptoreihin aiheuttaen samoja vaikutuksia ihmisen elimistössä. Terveydellisiä riskejä pahentaa se, että vaihtelevia määriä kyseisiä aineita käytetään erilaisten yrttisekoitusten seassa, jolloin voimakkaastikin vaikuttavien, tuntemattomaksi jäävien aineiden annostelu on vaikeaa. Hyvin monia kannabinoideja on syntetisoitu ja tutkittu alun perin kivunhoidon lääketieteellisen tutkimuksen yhteydessä, mutta niiden sivuvaikutukset, kuten psykoaktiiviset ominaisuudet, ovat olleet liian suuret. Kannabiksesta löytyvät kannabinoidit, kuten delta-9-THC ovat vaikuttavana aineena markkinoilla olevassa lääkevalmisteessa, jonka hyväksyttynä käyttöaiheena on multippeliskleroosista (MS-tauti) johtuvan lihasjäykkyyden hoito. Delta-9-THC on myös luokiteltu huumausaineeksi vuoden 1971 YK:n psykotrooppisia aineita koskevassa yleissopimuksessa.

Läkelain soveltamisella on ollut huumausainelain soveltamiseen verrattuna useita hyviä puolia. On tärkeää estää uusien muuntohuumeiden tuleminen markkinoille ilman minkäänlaista valvontaa. Fimean päätöksillä on voitu reagoida nopeasti heti, kun uusia huumaavia aineita on havaittu esimerkiksi Tullissa tai huumausainemarkkinoilla. Läkelain nojalla tehdyt päätökset ovat rajoittaneet yksinomaan aineen maahantuontia ja leviämistä. Koska aineita ei ole heti määritelly varsinaisiksi huumausaineiksi, rangaistus-seuraamukset ovat olleet lievempiä eikä toimenpiteitä ole kohdistettu käyttäjiin. Läkelain mukaisella päätöksellä ei ole myöskään vaikutettu aineen asianmukaiseen käyttöön esimerkiksi prosessi- ja valmistusteollisuudessa.

Läkelain soveltamiseen on kuitenkin liittynyt periaatteellisia ongelmia. Läkelain tarkoituksena on ensisijaisesti lääkkeiden turvallisuuden ja tarkoituksenmukaisen käytön edistäminen ja ylläpitäminen. Uusilla huumaavilla aineilla ei yleensä ole lääkinnäl-

listä tai teollistakaan käyttötarkoitusta. Vaikka muuntohuumeiden luokittelua lääkeaineiksi on voitu perustella esimerkiksi niiden voimakkailla farmakologisilla vaikutuksilla, käytettävällä ja kehittämishistoriallakin, tiedossa on ollut, että lääkelain säännöksiä ei ole varsinaisesti tarkoitettu muuntohuumeiden valvontaan.

EU:n tuomioistuin on heinäkuussa 2014 antanut saksalaisten tuomioistuinten esittämän ennakkoratkaisupyynnön johdosta tuomion, joka koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/83/EY ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä (jäljempänä lääkedirektiivi) tulkintaa sellaisessa tilanteessa, jossa jäsenvaltio on määritellyt kokonaisen huumaa- aineiden ryhmän lääkkeeksi. Saksan lääkelakia koskevista asioista oli kysymys synteettisistä kannabinoideista, joiden myynnistä saksalaiset tuomioistuimet olivat tuominneet rangaistuksia.

EU:n tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että lääkedirektiivin 1 artiklan mukaisen lääkkeen määritelmän piiriin eivät kuulu mausteyrteistä ja kannabinoideista koostuvat tuotteet, joista aiheutuvat vaikutukset rajoittuvat pelkästään elintoimintojen muuttamiseen ilman, että niistä voi aiheutua välittömiä tai välillisiä hyödyllisiä vaikutuksia ihmisten terveydelle, joita käytetään ainoastaan humalatilan aikaansaamiseksi ja jotka näin ollen ovat ihmisten terveydelle haitallisia (Yhdistetyt asiat C-358/13 Markus D. ja C-181/14 G.).

Ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitetuissa rikosoikeudenkäynneissä kyseessä olleita synteettisten aineiden ryhmään kuuluvia aineita ei siten voida luokitella lääkkeiksi. Tuomioistuin totesi erikseen perusteluissaan, että se ei hyväksy muuta lääkkeen määritelmää, vaikka seurauksena on, että kysymyksessä olevien aineiden myynti välttyy rikosoikeudellisilta toimenpiteiltä. Toisaalta tuomioistuin huomautti tuomiossaan, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioilla on oikeus ratkaista tapauskohtaisesti eri tietojen valossa, kuuluuko tuote lääkedirektiivin lääkkeen määritelmän alaan.

Ennakkoratkaisua pyytäneen saksalaisen tuomioistuimen tehtävänä on soveltaa EU:n oikeutta ratkaisun osoittamalla tavalla käsiteltävään asiaan. Suomen lääkelain ja lääke-

luettelon EU:n oikeuden mukaisuutta ei ole vastaavalla tavalla ratkaistu. Koska esimerkiksi juuri erilaisia kannabinoideja on myös Suomessa määritelty lääkkeiksi, on kuitenkin mahdollista, että tuomioistuimen antamalla tulkinnalla on yleisempää merkitystä myös Suomessa.

Toisin kuin Saksassa, Suomen lääkeluettelon liitteessä 1 A ei ole luokiteltu lääkkeeksi mitään aineryhmää. Tuomioissa korostetaan erikseen, että kansalliset viranomaiset ratkaisevat edelleen tapauskohtaisesti kuuluuko jokin tuote lääkkeen määritelmän alaan. Lääkeluettelon liitteeseen sisältyy kuitenkin huumaa- aineita, joita käytetään viihdetarkoituksessa. Se, mikä on niiden vaikutusmekanismi ihmisen elimistössä, ja voisiko niillä olla mitään välittömiä tai välillisiä hyödyllisiä vaikutuksia terveyteen, vaihtelee ainekoh- taisesti. Suomen lääkeluettelon liitteessä 1 A olevista aineista jotkut voisivat siten täyttää lääkedirektiivin vaatimukset, mutta EU:n tuomioistuimen ratkaisu merkitsee ilmeisesti sitä, että joitakin liitteessä olevia aineita ei saisi lääkedirektiivin mukaan luokitella lääkkeiksi.

Suomella on EU:n jäsenvaltiona velvollisuus noudattaa EU:n oikeutta. EU:n oikeuden etusija edellyttää sitä, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä soveltamatta EU:n oikeuden vastaisia kansallisia säännöksiä.

Kysymykseen, mitkä kaikki Fimean julkaiseman lääkeluettelon liitteessä 1 A mainituista aineista voisivat olla EU-tuomioistuimen tuomioissa mainittujen tuotteiden kaltaisia, on mahdotonta vastata ilman jokaisen aineen perusteellista analyysia. EU:n tuomioistuimen ratkaisun jälkeen oikeuskäytäntö on sekä alioikeuksissa että hovioikeuksissa muodostunut epäyhtenäiseksi. Osa vireillä olevista muuntohuumeiden salakuljetus- ja lääkerikossyytteistä on kategorisesti hylätty EU:n tuomioistuimen ratkaisun johdosta. Joissakin tuomioissa taas ratkaisevana on pidetty sitä, onko syyttäjä pystynyt esittämään näyttöä muuntohuumeiden lääkkeellisistä ominaisuuksista ja lääkkeellisestä käytöstä. Syytteet hylkäävät käräjäoikeuden tuomiot eivät ole lainvoimaisia ja niistä on tehty korkeimmalle oikeudelle jo kaksi ennakkopäätösvalitusta. Tällä hetkellä oikeustila on siten hyvin epäselvä. Ongelmia tästä aiheutuu erityisesti sen

vuoksi, että muuntohuumeiden maahantuonti- ja myyntitapauksia paljastuu esitutkintaviranomaisille päivittäin ja syyttäjillä on niitä syyteharkinnassaan suuret määrät. Lisäksi jo nostettuja muuntohuumesyytteitä on tuomioistuimissa vireillä kymmeniä.

Oikeusvarmuuden periaatteen mukaan oikeusjärjestykseltä sekä oikeudelliselta ja hallinnolliselta päätöksenteolta tulee vaatia ennakoitavuutta. EU:n tuomioistuimen ratkaisu on johtanut tilanteeseen, jossa lääkeluetteloon sisältyvien muuntohuumeiden valmistuksen, maahantuonnin ja myynnin rajoittaminen ja valvonta ei ole enää tehokkaasti mahdollista.

2 Ehdotetut muutokset

Ehdotuksen mukaan uusien psykoaktiivisten aineiden valvonta perustuisi edelleen kaksiportaiseen järjestelmään. Huumaantumistarkoituksessa käytetyn aineen määrittely huumausaineeksi edellyttäisi nykyiseen tapaan sitä, että aine olisi ilmoitettu EU:n varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmään ja että aine olisi terveydelle vaarallinen. Lääkeluetteloon perustuvasta aineiden valvonnasta luovuttaisiin ja ehdotuksen mukaan uusien huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden valmistus, maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen voitaisiin kieltää siten, että aine määritellään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi.

Toisin kuin huumausaineeksi määrittelyn kohdalla tässä yhteydessä ei edellytetä, että aine olisi todistettavasti terveydelle vaarallinen. Esimerkiksi sellaisen aineen, joka on juuri tullut huumausainemarkkinoille, mahdollinen vaarallisuus voidaan päätellä esimerkiksi sen kemiallisesta rakenteesta, joka vastaa olemassa olevia huumausaineita tai jo valvontaan otettuja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita.

Ehdotuksen tavoitteena on siirtää nykyisin lääkelain nojalla annetun lääkeluettelon liitteessä 1 A olevat muuntohuumeet huumausainelaille säädettävään valvontaan.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi voitaisiin luokitella sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä

aineita, jotka voivat olla terveydelle vaarallisia ja jotka on ilmoitettu Euroopan unionin yhteiseen varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmään siten kuin neuvoston päätöksessä uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta 2005/387/YOS on määrätty.

Kielto ei koskisi aineen ilmoituksen tekemisen jälkeen tapahtuvaa aineen maahantuontia ja varastointia tutkimustoiminnassa tai teollisessa elinkeinotoiminnassa. Kielto ei myöskään koskisi sellaisia tilanteita, joissa ainetta on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmistuksessa ja väärinkäytön vaara on vähäinen.

Kyseiset aineet arvioisi Fimea samalla tavalla kuin se arvioi nykyisin valtioneuvoston asetuksella huumausaineiksi luokiteltavat aineet. Jos Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen perusteella tai muutoin voidaan olettaa, että aineella on teollista käyttöä, olisi Fimean varattava aineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille tilaisuus lausua arvioinnista ja aineen kieltämistä koskevasta toimenpide-ehdotuksesta.

Ehdotuksen mukaisesti määritellyn kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen valmistuksesta, maahantuonnista, varastoinnista, myynnissä pitämisestä ja luovuttamisesta voitaisiin tuomita sama rangaistus kuin nykyisin lääkerikoksesta eli sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Lääkeluettelon liitteessä 1 A olevien aineiden hallussapito ja käyttö ei ole nykyisin rangaistavaa kuin tietyissä tilanteissa laittomana tuontitavaraan ryhtymisenä. Vastaavasti kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineidenkaan hallussapito ja käyttö ei olisi uuden säännöksen nojalla rangaistavaa, mutta nykyiseen tapaan niistä voitaisiin edelleen tuomita tietyissä tilanteissa rangaistus laittomaan tuontitavaraan ryhtymisenä.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmään ilmoitetuilla sadoilla uusilla psykoaktiivisilla aineilla ei ole juuri koskaan sellaista käyttötarkoitusta, joka liittyisi lailliseen elinkeinotoimintaan.

Joissakin tapauksissa ainetta voidaan kuitenkin käyttää esimerkiksi liuottimena teollisuuskäytössä ja näitä tapauksia varten on huumausainelaisissa jo säädetty menettely, jonka mukaan aineen valmistajia tai niitä edustavia tahoja kuullaan ennen päätöksentekoa. Toisin kuin huumausaineen osalta, kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen käyttö ei edellyttäisi huumausainelain 15 §:n mukaista käsittelylupaa ja lain mukaisten velvoitteiden täyttämistä. Teolliseen elinkeinotoimintaan voitaisiin ilmoituksen tekemisen jälkeen tuoda maahan, varastoida ja käyttää nykyiseen tapaan esimerkiksi gammabutyrolaktonia (GBL), kun se todennäköisesti luokiteltaisiin kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi.

Esimerkiksi liuottimena käytettävää GBL:ää voi olla myös liimoissa tai muissa kuluttajakäyttöön tarkoitetuissa valmisteissa. Näiden valmisteiden maahantuonti ja myynti olisi ilman erillistä lupaa ja ilmoitusta sallittua edellyttäen, että ainetta on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmisteessa ja väärinkäytön vaara on vähäinen, koska ainetta on valmisteessa vain vähän tai se on vaikeasti käytettävässä tai erotettavassa muodossa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uusien muuntohuumeiden määrittely kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi merkitsisi sitä, että poliisin ja Tullin valvonta ja tutkinta toteutuisivat samalla tavalla kuin lääkeluettelon otettujen muuntohuumeiden kohdalla nykyään toimitaan. Esitutkintaviranomaisilla olisi käytettävänä samat pakkokeinot kuin nykyisin, kun muuntohuumeiden maahantuontia ja levitystä tutkitaan joko lääkerikoksena tai salakuljetuksena.

Tullin, poliisin ja oikeuslaitoksen työtehtävät säilyisivät määrällisesti lähtökohtaisesti ennallaan, koska kysymyksessä on pääasiassa rikosnimikkeiden muuttaminen. Tällä hetkellä muuntohuumetapauksia paljastuu vuositasolla noin 1 300. Karkeasti arvioiden puolessa näistä tapauksista toimitetaan täysimittainen esitutkinta, jonka jälkeen syyttäjä te-

kee syyteharkinnan. Syytteitä nostetaan noin puolessa tapauksista.

Uusien psykoaktiivisten aineiden arvioinnista vastaisi Fimea samalla tavoin kuin se nykyisin arvioi lääkeluettelon otettavia muuntohuumeita. Muuntohuumeita ilmaantuu nykyisin nopealla tahdilla, joten seuranta-, arviointi- ja kuulemistehtävät tulevat lisääntymään. Tämän lisäksi Fimean valvontatehtävät lisääntyisivät säännöllisten ilmoitusmenettelyiden myötä.

Uuden aineen valmistuksen ja maahantuonnin kieltäminen kuluttajamarkkinoilla on tekninen määräys, johon sovelletaan teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY mukaista ilmoitusmenettelyä. Tämä merkitsee sitä, että komissiolle tulee toimittaa direktiivin mukainen ilmoitus ennen uusien aineiden määrittelyä kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä pyritään turvaamaan yhteiskunnan reagointimahdollisuudet nopeasti muuttuviin muuntohuumemarkkinoihin. Lain tulua voimaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi välittömästi merkittävän osan nykyisen lääkeluettelon liitteessä 1 A olevista aineista kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi. Asetukseen sisältyisi noin 160 nykyisin lääkeluettelon kuuluvaa muuntohuumetta.

Muita uusia muuntohuumeita, jotka on ilmoitettu EU:n varhaisen vaiheen varoitustajärjestelmään, voitaisiin tällä hetkellä ottaa asetukseen yhteensä noin 140.

Uusia markkinoille tulleita muuntohuumeita voitaisiin näin ollen ottaa valvontaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella alle kuukaudessa eli nopeammin kuin uusien huumausaineiden määrittely kestää.

Huumausaineiden tai muiden huumaavien aineiden markkinoiden rajoittaminen on vain osa huumausainepolitiikan kokonaisuutta. Keskeisimpiä sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä huumausaineiden käytön vähentämisessä ovat ehkäisevän työn ja varhai-

sen puuttumisen tehostaminen sekä huumausaineriippuvuuden hoitopalvelujen kehittäminen ja hoidon tarjonnan lisääminen.

4 Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön, sisäministeriön, Valtakunnansyyttäjänviraston, Fimean ja Tullin kanssa. Lainsäädännön periaatteita on valmisteltu myös sosiaali- ja terveysministeriön johtamassa huumausainepoliittisessa koordinaatioryhmässä syksyllä 2014. Ryhmässä ovat edustettuina oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Fimea, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Tullihallitus ja Opetushallitus.

Esityksestä on lisäksi pyydetty ja saatu lausunto Kemianteollisuus ry:ltä, Teknologiateollisuus ry:ltä ja Kaupan Liitto ry:ltä.

Lakiehdotus on ilmoitettu Euroopan komissiolle teknisenä määräyksenä teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY mukaisesti ja siihen on

sovellettu 9 artiklan 7 alakohdan mukaista kiireellistä menettelyä.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Euroopan komissio antoi 17.9.2013 esityksen ehdotukseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusista psykoaktiivisista aineista. Tarkoituksena on, että Euroopan komissio päättäisi tarvittaessa nopeasti uusien muuntohuumeiden markkinoita koskevista rajoituksista koko EU:n alueella. Asetuksen valmistelu on kesken, mutta nyt käsiteltävät lakiehdotukset on valmisteltu siten, että ne vastaisivat jo nyt asetuksen tulevaa rakennetta.

Valmisteltavassa asetuksessa jäsenmaille jätettäisiin mahdollisuus rajoittaa uusien muuntohuumeiden markkinoilla oloa myös kansallisesti. Huumausaineiden määrittely valtioneuvoston asetuksella ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden määrittely sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella varmistaa sen, että aineiden luetteloita voidaan muuttaa myös silloin, kun muuntohuume otetaan valvontaan EU:n keskitetyssä järjestelmässä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Huumausainelaki

1 §. Lain tavoitteet. Huumausainelain tavoitepykälään lisättäisiin maininta muiden huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden terveyshaittojen vähentämisestä.

2 §. Soveltamisala. Pykälään lisättäisiin viittaus siihen, että lakia sovellettaisiin huumausaineiden ja huumausaineiden lähtöaineiden lisäksi myös kuluttajamarkkinoilta kiellettyihin psykoaktiivisiin aineisiin.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään kansainvälisten sopimusten ja neuvoston päätöksen nojalla sekä kansallisesti huumausaineik-

si määriteltävistä huumausaineista. Lainkirjoittamista koskevan suosituksen mukaisesti koko pykälä ehdotetaan muutettavaksi, mutta tosiasiallisesti muutos koskisi vain pykälän 1 momentin 5 kohdan e alakohtaa sekä uutta 3 momenttia.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen määritelmästä ja asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla sosiaali- ja terveysministeriö voisi asetuksella tarkemmin määritellä muuntohuumeita kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiiviksi aineiksi.

Määritelmän mukaan kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi voitaisiin luokitella sellaisia huumaantumistarkoi-

tuksessa käytettäviä aineita, jotka voivat olla terveydelle vaarallisia ja jotka on ilmoitettu Euroopan unionin yhteiseen varhaisen vaiheen varoitustarjontaan siten kuin neuvoston päätöksessä uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta 2005/387/YOS on määrätty tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja ja jotka eivät ole lääkeaineita eivätkä huumausaineita.

Toisin kuin huumausaineeksi määrittelyn kohdalla, tässä yhteydessä ei edellytetä, että aine olisi todistettavasti terveydelle vaarallinen. Esimerkiksi sellaisen aineen, joka on juuri tullut huumausainemarkkinoille, mahdollinen vaarallisuus voidaan päätellä esimerkiksi sen kemiallisesta rakenteesta, joka vastaa olemassa olevia huumausaineita tai jo valvontaan otettuja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan e alakohtaan sisältyy aineiden paikkaisomeereja koskeva muutosehdotus. Paikkaisomeriassa yhdisteen sama funktionaalinen ryhmä voi olla hiilivetyketjussa tai rengasrakenteessa eri kohdissa (esimerkiksi 3-fluoriamfetamiini ja 4-fluoriamfetamiini). Vaikka tällaisten paikkaisomeerien ominaisuudet muistuttavat usein läheisesti toisiaan eikä niitä ole aina edes helppo erottaa toisistaan, ne ovat kemiallisesti eri aineita. Jos esimerkiksi vain 3-fluoriamfetamiini olisi ilmoitettu varoitustarjontaan, nykyisen säännöksen mukaan vain kyseinen aine saataisiin määritellä huumausaineeksi. Ehdotuksen mukaan myös varoitustarjontaan ilmoitetun aineen paikkaisomeeri voitaisiin nykyisestä poiketen määritellä huumausaineeksi tai kuluttajamarkkinoilta kielletyksi psykoaktiiviseksi aineeksi.

3 a §. *Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden ominaisuuksien arviointi.* Pykälässä säädetään nykyisin menettelystä, jolla Fimean arvioi kansallisella päätöksellä huumausaineiksi mahdollisesti luokiteltavia terveydelle vaarallisia huumaavia aineita. Ehdotuksen mukaan kuluttajamarkkinoilta kiellettävien psykoaktiivisten aineiden ominaisuuksia arvioidaisiin samalla menettelyllä yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä poliisin ja Tullin kanssa.

Fimean päättäisi arvioinnin perusteella, esittääkö se aineen valvontaa huumausaineena

vai kuluttajamarkkinoilta kiellettynä psykoaktiivisena aineena. Arvioinnin tulos voisi myös olla, että aineen valvontaa ei esitetäisi huumausainelain mukaiseksi lainkaan.

3 b §. *Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden teollinen käyttö.* Pykälän mukaan Fimean tulee nykyisin varata arvioitavan huumaavan aineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille tilaisuus lausua arvioinnista ja huumausaineeksi määrittelyä koskevasta toimenpideehdotuksesta. Vastaava velvoite koskisi ehdotuksen mukaan myös arviointia, joka koskee kuluttajamarkkinoilta kiellettävää psykoaktiivista ainetta. Ehdotuksen mukaan Fimean tulisi varmistaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisteristä, voisiko aineella olla laillista teollista käyttöä.

5 §. *Yleiskiellot.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen valmistus, tuonti Suomen alueelle, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen olisi kielletty. Kiellosta voitaisiin poiketa tutkimuksellisissa ja teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä säädetäisiin tässä laissa tai muussa laissa. Lakiehdotuksen 23 b §:ssä säädetäisiin ilmoitusmenettelystä, jonka mukaan toimien mainittujen aineiden maahan-tuonti olisi sallittu.

3 luku. *Luvanvaraisuudesta ja kielloista vapautetut aineet ja valmistet.* Luvun otsikossa viitataan nykyisin vain luvanvaraisuudesta vapautettuihin aineisiin. Koska kuluttajamarkkinoilta kiellettyihin psykoaktiivisiin aineisiin ei liittyisi lupamenettelyä, luvun otsikossa viitattaisiin niitä koskevien kieltojen poikkeuksiin.

23 b §. *Kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet.* Pykälässä säädetäisiin poikkeuksista 5 §:n 2 momentissa säädettyyn yleiskieltoon.

Yliopisto ja tieteellinen tutkimuslaitos saisi 1 momentin mukaan tuoda maahan kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita tutkimustoimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen kutakin maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen.

Elinkeinonharjoittaja saisi 2 momentin mukaan tuoda maahan kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita perustellus-

ta syystä teollista toimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen kutakin maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuonti ja myynti olisi 3 momentin mukaan lisäksi sallittu, jos sitä on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmistuksessa ja väärinkäytön vaaraa on aineen vähäisen määrän vuoksi tai sen vuoksi, että aine on vaikeasti käytettävässä tai erotettavassa muodossa, pidettävä vähäisenä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä.

33 a §. *Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin, käsittelyyn ja varastointiin liittyvät velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin niistä velvollisuuksista, joita edellyttäisiin ainetta maahantuovilta tai käsitteleviltä toiminnanharjoittajilta.

Pykälän 1 momentin mukaan sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, olisi pidettävä kirjaa tuomistaan ja tutkimus- tai tuotantotoimintaansa käyttämistään aineista ja huolehdittava siitä, että asiakirjoissa on riittävät tiedot, joiden perusteella voidaan tunnistaa aineen määrä sekä niiden myyjän ja ostajan nimi ja osoite. Asiakirjoja olisi säilytettävä vähintään kolme vuotta alkaen sen kalenterivuoden lopusta, jolloin maahantuonti tai varastointi on tapahtunut.

Pykälän 2 momentin mukaan sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, olisi myös toimitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen yhteenveto maahantuotujen ja varastoitujen aineiden määrästä sekä keskeiset tiedot käytetyistä aineista ja tutkimus- tai tuotantotoiminnastaan. Tiedot olisi toimitettava kalenterivuositain seuraavan vuoden helmikuun 15 päivään mennessä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 3momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetusta kirjanpito- ja tietojen toimitusvelvollisuudesta.

34 §. *Lupa- ja valvontaviranomaiset.* Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen tehtäviin lisättäisiin velvoite pitää yllä tieto-

kantaa myös kuluttajamarkkinoilta kielletyistä huumaavista aineista.

36 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä säädetään nykyisin Fimean tarkastusoikeudesta huumausaineita ja huumausaineiden lähtöaineita tuottavien, säilyttävien ja käsittelevien tahojen tiloissa. Vastaava oikeus koskisi ehdotuksen mukaan myös kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineidensäilytys ja varastointitiloja.

42 §. *Poliisi sekä tulli- ja rajavartiolaitoksen toimivaltaisina viranomaisina.* Pykälään lisättäisiin poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluvan myös kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden valvonta.

44 §. *Hävittäminen.* Pykälässä säädetään nykyisin huumausaineiden hävittämisestä. Kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden hävittämiseen ei ole tarvetta soveltaa huumausaineiden hävittämistä koskevia erityissäännöksiä, mutta pykälässä säädettäisiin viranomaisen vastaavasta oikeudesta hävittää kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet, jotka on takavarikoitu tai tuomittu valtiolle menetetyksi.

Pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun 1 §:n mukaan esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että sitä voidaan käyttää todisteena rikosasiassa tai se on rikoksella joltakulta viety taikka että se tuomitaan menetetyksi. Säännös kattaa lähes kaikki huumausainerikoksiin liittyvät tilanteet ja lisäksi kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomiseen liittyvät tilanteet.

47 §. *Huumausainerikkomus.* Pykälässä on erilaisia sakonuhkaisia huumausainerikkomuksia koskeva rangaistussäännös. Huumausainerikkomuksesta tuomittaisiin sakkorangaistukseen ehdotuksen mukaan se, joka tämän laiminlöisi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden maahantuontia tai käsittelyä koskevan ilmoitustai kirjanpitovelvollisuutensa, joista säädettäisiin 23 b ja 33 a §:ssä.

48 §. *Huumausainerikokset ja psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen.* Pykälässä viitattaisiin huumausainerikoksia koskevan rikoslain 50 luvun lisäksi kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomista koskevaan rikoslain 44 luvun 5 a §:ään.

1.2 Rikoslaki

44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

5 a §. *Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen.* Lääkeluettelon liitteeseen 1 A kuuluvien muuntohuumeiden määräysten vastaisesta valmistamisesta, maahantuonnista, varastoinnista, myynnissä pitämisestä tai luovuttamisesta voidaan nykyisin tuomita rangaistus rikoslain 44 luvun 5 §:n mukaan. Lääkerikoksen, joka edellyttää tekijältä tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta, rangaistusasteikko on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Säännös on esitöiden mukaan toissijainen suhteessa salakuljetusrikokseen. Esitöiden mukaan lääkkeiden maahantuontiin sovellettaisiin siten rikoslain 46 luvun 4 §:n salakuljetussäännöstä silloin, kun kyse on sellaisesta lääkkeiden maahantuonnista, joka on kiellettyä tai edellyttää viranomaisen lupaa tai tarkastusta (HE 17/2001). Salakuljetusta koskevan rikoslain 46 luvun 4 §:n esitöiden (HE 66/1988 vp.) mukaan puolestaan tuontia koskevien kieltojen ja rajoitusten tarkoituksena voi olla esimerkiksi terveydellisten vaarojen välttäminen, turvallisuus tai kuluttajansuojelu.

Rikoslain 46 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla laittomasta tuontitavaraan ryhtymisestä tuomitaan se, joka kätkee, hankkii, ottaa huostaansa tai välittää sellaista omaisuutta, johon nähden sitä maahan tuotaessa on tehty sanotun luvun 1—5 §:ssä tai 29 luvun 1—3 §:ssä tarkoitettu rikos, taikka muulla tavoin ryhtyy sellaiseen omaisuuteen, vaikka hän tietää, että omaisuus on tällä tavalla maahan tuotu. Lainvalmistelutöiden mukaan kyseinen esirikoksia koskeva luettelo on tyhjentävä (HE 66/1988 vp). Säännöksessä ei ole viitattu rikoslain 44 luvun 5 §:ssä mainittuun lääkerikokseen, mutta oikeuskäytännössä on katsottu, että salakuljetuksena rangaistava lääkkeiden luvaton maahantuonti voi olla laittomaan tuontitavaraan ryhtymisen esirikos (KKO 2011:89).

Samoja rangaistusseuraamuksia sovellettaisiin ehdotuksen mukaan kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomiseen. Ehdotetun uuden rikoslain 44

luvun 5 a §:n mukaan, joka huumausainelain vastaisesti tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta valmistaisi, toisi maahan, varastoisi, pitäisi myynnissä tai luovuttaisi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita olisi tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden laitonta maahantuontia pidettäisiin vastaavasti salakuljetuksena, jonka rangaistusasteikko on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta.

16 §. *Määritelmät.* Pykälään sisältyy nykyisin 44 luvun 6—8 §:ssä tarkoitettujen dopingaineiden määritelmä. Huumausainerikoksia koskevan rikoslain 50 luvun 5 §:ssä viitataan huumausaineen määritelmän osalta huumausainelaissa säädettyyn määritelmään. Tätä vastaavasti pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan kuluttajamarkkinoilta kiellettyinä psykoaktiivisena aineena pidetään tässä laissa huumausainelaissa tarkoitettua kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta.

2 Tarkemmat säännökset

Esityksen tarkoituksena on, että kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita voitaisiin määritellä sosiaali- ja terveystieteiden asetuksella.

Huumausainelakiin lisättäisiin uudet 23 b ja 33 a §:n säännökset, joissa säädettäisiin kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden maahantuontia ja varastointia koskevista ilmoituksista, kirjanpitovelvollisuudesta ja tietojen toimitusvelvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa näitä velvollisuuksia koskevia tarkempia säännöksiä samaan tapaan kuin nyt on säädetty huumausaineiden valvonnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (548/2008).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi. Tarkoitus on, että nykyisin lääkeluettelon liitteessä 1 A olevat psykoak-

tiiviset aineet määriteltäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ja kyseinen asetus tulisi voimaan niin pian kuin mahdollista.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita vain, jos teko olisi tapahtunut ehdotettujen lakien ja kyseisen aineen luokittelua koskevan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen voimaantulon jälkeen. Laki ehdotuksella ei siis olisi vaikutusta ennen sen voimaantuloa tapahtuneisiin tekoihin.

Huumausainelakiin ehdotettu 33 a §, jossa säädettäisiin kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin ja varastointiin liittyvistä velvollisuuksista, tulisi kuitenkin voimaan säännösten tiedottamiseen tarvittavan siirtymäajan jälkeen.

4 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuutuksen nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Asetuksella ei voida antaa säännöksiä perustuslain 2 luvussa turvatujen perusoikeuksien käyttämisestä tai rajoittamisesta ja lisäksi valtuuttavan lain tulee täyttää perustuslakivaliokunnan viimeaikaisessa lausuntokäytännössä asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Käytännössä valtuuden sisällön tulee selvästi ilmetä laista ja se tulee rajata riittävän tarkasti.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt asetustasoista sääntelyä perusteltuna tilanteessa, jossa sääntely muutoin muodostuisi lain tasolla tarpeettoman yksityiskohtaiseksi ja tapausittaiseksi. Lähtökohtana on, että valtioneuvosto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista sekä niistä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii. Ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisemmissä asioissa.

Nykyinen huumausainelain 3 §:ssä säädetty huumausaineiden määrittelyyn liittyvä asetuksenantovaltuus koskee tarkasti rajattuja aineita, jotka on ilmoitettu sellaiseen neuvoston päätöksessä yksilöityyn päätöksentekomenettelyyn, jonka tarkoituksena on aineen luokittelu huumausaineeksi koko EU:n tasolla tai jotka ovat huumausaineiksi rinnastettavia lääkevalmisteita. Aineen kansallinen luokittelu huumausaineeksi tehdään vain silloin, kun Fimean arviointi osoittaa aineen olevan terveydelle vaarallinen eikä neuvoston päätöstä asiassa ole olemassa tai lähiaikoina odotettavissa. Fimean tekemä arviointi perustuu samoihin tietoihin, joilla ainetta arvioidaan neuvoston päätöksen mukaisesti. Aineen määrittely huumausaineeksi merkitsee kansainvälisten sopimustenkin mukaisesti merkittäviä rajoituksia aineen käyttöön millä tahansa tavalla, erittäin ankaria rangaistuksia huumausaineen maahantuojille ja myyjille sekä myös aineen käytön kriminalisointia. Tämän vuoksi on ollut perusteltua, että huumausaineiden määrittelyyn liittyvä päätös tehdään valtioneuvoston asetuksella.

Esityksen mukaan kuluttajamarkkinoilta kielletyistä psykoaktiivisista aineista säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Esityksellä korvattaisiin nykyinen käytäntö, jossa Fimea on hallintopäätöksellään päättänyt kyseisten aineiden ottamisesta lääkeluettelon liitteeseen 1 A. Oikeusvaikutukset, jotka liittyvät aineen ottamiseen sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen, olisivat samat kuin ne oikeusvaikutukset, jotka nyt liittyvät aineen ottamiseen lääkeluettelon liitteeseen. Lääkelain mukaiseen hallintopäätökseen ei ole välttämättä kuulunut aineen valmistajan tai myyjien kuulemista, sillä aineilla ei lähes poikkeuksetta ole laillista käyttötarkeitusta. Vastaavasti valitusmahdollisuus hallintopäätöksestä on ollut teoreettinen, sillä päätöstä ei ole annettu tiedoksi. Ehdotuksen mukaan psykoaktiivisen aineen arviointiin kuuluisi menettelytapa, jonka mukaan, jos aineella voidaan kemikaalituoterekisterin perusteella tai muutoin olettaa olevan teollista käyttöä, on aineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille varattava tilaisuus lausua asiasta. Lisäksi kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen

maahantuonti ja varastointi olisi sallittu tutkimus- ja teollisessa käytössä ilmoituksenva-
raisesti.

Hallitus katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ehdotettu laki voidaan

käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**huumausainelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (373/2008) 1—3, 3 a, 3 b ja 5 §, 3 luvun otsikko, 34, 36, 42 ja 44 §, 47 §:n 1 momentin 2 kohta ja 48 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 § osaksi laissa 322/2011, 3 a, 3 b ja 5 § laissa 322/2011, 34 § laeissa 775/2009 ja 1568/2009 sekä 36 ja 42 § laissa 775/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 23 b ja 33 a § seuraavasti:

1 §

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on huumausaineiden laittoman Suomeen tuonnin, Suomesta viennin, valmistuksen, levittämisen ja käytön ehkäiseminen sekä muiden huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden aiheuttamien terveysriskien vähentäminen.

2 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan huumausaineiden ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden valvontaan. Lakia sovelletaan myös huumausaineiden lähtöaineiden valvontaan sen lisäksi, mitä lähtöaineiden valvonnasta säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksessa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksessa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *huumausaineyleissopimuksilla*:

a) New Yorkissa 30 päivänä maaliskuuta 1961 tehtyä vuoden 1961 huumausaineyleis-

sopimusta (SopS 43/1965) muutettuna Genevessä 25 päivänä maaliskuuta 1972 tehdyllä vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen muuttamista koskevalla pöytäkirjalla (SopS 42/1975) (*vuoden 1961 huumausaineyleissopimus*);

b) Wienissä 21 päivänä helmikuuta 1971 tehtyä psykotrooppisia aineita koskevaa yleissopimusta (SopS 60/1976) (*psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1971 yleissopimus*); sekä

c) Wienissä 20 päivänä joulukuuta 1988 huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyä Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta (SopS 44/1994) (*huumaus- ja psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1988 yleissopimus*);

2) *sisäkaupan lähtöaineasetuksella* huumausaineiden lähtöaineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 273/2004;

3) *ulkokaupan lähtöaineasetuksella* yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 111/2005;

4) *lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksella* huumausaineiden lähtöaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 273/2004 ja yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annetun neuvoston asetuksen

(EY) N:o 111/2005 täytäntöönpanosäännöistä annettua komission asetusta (EY) N:o 1277/2005;

5) *huumausaineella*:

a) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

b) psykotrooppisia aineita koskevan vuoden 1971 yleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

c) aineita, joiden valvontaan ottamisesta päätetään uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta tehdyn neuvoston päätöksen 2005/387/YOS mukaisesti;

d) kat-kasvia (*Catha edulis*), meskaliinia sisältäviä kaktuskasveja ja *Psilocybe*-sieniä; sekä

e) sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka ovat terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten c alakohdassa mainitun neuvoston päätöksen mukaisesti tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja taikka jotka ovat farmakologisilta ominaisuuksiltaan huumausaineeksi rinnastettavissa olevia lääkeaineita;

6) *huumausaineen lähtöaineella* sisäkaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa tarkoitettuja luokiteltuja aineita;

7) *huumausaineen valmistuksella*, tuotantoa lukuun ottamatta kaikkia menetelmiä, joilla huumausaineita voidaan aikaansaada, sekä puhdistamista ja huumausaineen muuntamista toiseksi huumausaineeksi; sekä

8) *huumausaineen tuotannolla* oopiumin, kokanlehtien, kannabiksen tai kannabishartsin erottamista kasveista, joista niitä saadaan.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita, valmisteita ja kasveja pidetään 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuina huumausaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tässä laissa tarkoitetaan *kuluttajamarkkinoilta kielletyllä psykoaktiivisella aineella* sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka voivat olla terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten 1 momentin 5 kohdan c alakohdassa mainitun neuvoston päätöksen mukaisesti tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja ja jotka eivät ole lääkeai-

neita eivätkä huumausaineita. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitä aineita on pidettävä kuluttajamarkkinoilta kiellettyinä psykoaktiivisina aineina.

3 a §

Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden ominaisuuksien arviointi

Edellä 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa ja 3 momentissa tarkoitettujen aineiden psykoaktiiviset ominaisuudet ja vaarallisuuden arvioi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä poliisin ja Tullin kanssa.

Jos Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus katsoo, että aineen psykoaktiiviset ominaisuudet ja vaarallisuus edellyttävät 5 §:n mukaisten kieltojen toteuttamista, keskus toimittaa arvionsa sosiaali- ja terveysministeriölle ja liittää siihen toimenpideehdotuksensa, joka perustuu muun ohessa siihen, esiintyykö ainetta Suomessa tai voiko sitä todennäköisesti esiintyä Suomessa ennen kuin aineen valvontaan ottamisesta voidaan päättää 3 §:n 1 momentin 5 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen neuvoston päätöksen mukaisesti.

3 b §

Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden teollinen käyttö

Jos 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa tai 3 momentissa tarkoitettulla aineella Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisterin mukaan tai muutoin voidaan olettaa olevan teollista käyttöä tai jos kyseessä on lääkeaine, aineen tai lääkeaineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille on varattava tilaisuus lausua arvioinnista ja toimenpideehdotuksesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää vähäisistä poikkeuksista huumausaineen käsittelykiellosta teollisessa käytössä, jos aineella on perusteltua käyttöä teollisessa elinkeinotoiminnassa.

5 §

Yleiskiellot

Huumausaineen tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa lääkinnällisissä, tutkimuksellisissa ja valvonnallisissa sekä teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä erikseen tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen valmistus, tuonti Suomen alueelle, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa tutkimuksellisissa ja teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä erikseen tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

3 luku

Luvanvaraisuudesta ja kielloista vapautetut aineet ja valmistet

23 b §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet

Yliopisto ja tieteellinen tutkimuslaitos saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita tutkimustoimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle.

Elinkeinonharjoittaja saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita perustellusta syystä teollista toimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen on sallittu, jos sitä on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmistuksessa ja väärinkäytön

vaaraa on aineen vähäisen määrän vuoksi tai sen vuoksi, että aine on vaikeasti käytettävissä tai erotettavassa muodossa, pidettävä vähäisenä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoituksen tekemisestä.

4 luku

Toimijoiden velvollisuudet

33 a §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin ja varastointiin liittyvät velvollisuudet

Sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, on pidettävä kirjaa tuomistaan ja tutkimus- tai tuotantotoimintaansa käyttämistään aineista ja huolehdittava siitä, että asiakirjoissa on riittävät tiedot, joiden perusteella voidaan tunnistaa aineen määrä sekä niiden myyjän ja ostajan nimi ja osoite. Asiakirjoja on säilytettävä vähintään kolme vuotta sen kalenterivuoden lopusta, jolloin maahantuonti tai varastointi on tapahtunut.

Sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, on toimitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen yhteenveto maahantuotujen ja varastoitujen aineiden määristä sekä keskeiset tiedot käytetyistä aineista ja tutkimus- tai tuotantotoiminnastaan. Tiedot on toimitettava kalenterivuositain viimeistään seuraavan vuoden helmikuun 15 päivänä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettua kirjanpito- ja tietojen toimitusvelvollisuudesta.

34 §

Lupa- ja valvontaviranomaiset

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen ylin joh-

to ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Tämän lain mukaisena lupa-, ilmoitus- ja valvontaviranomaisena sekä sisäkaupan ja ulkokaupan lähtöaineasetuksissa ja lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, jollei toisin säädetä.

Lisäksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävänä on:

1) pitää yllä tietokantaa huumausaineista ja kuluttajamarkkinoilta kielletyistä psykoaktiivisista aineista;

2) vastata tämän lain mukaisista tiedonkeruutehtävistä siltä osin, kuin ne eivät kuulu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäviin 35 §:n mukaisesti.

Eläinlääkäreitä valvovat myös Elintarviketurvallisuusvirasto ja aluehallintovirastot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa säädettyistä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävistä.

36 §

Tarkastusoikeus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen määräämällä sen palveluksessa olevalla tarkastajalla on oikeus tarkastaa tiloja, joissa huumausainetta, huumausaineen lähtöainetta tai kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta tuotetaan, valmistetaan, varastoidaan, säilytetään tai muulla tavoin käsitellään. Tarkastusoikeus koskee myös Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lupa- ja valvontatoiminnan piiriin kuuluvaa ennakkotarkastusta luvan myöntämisen edellytysten toteutumiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tässä pykälässä tarkoitettua tarkastusta ei saa toteuttaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on oikeus saada poliisilta sekä tullija rajavartiolaitosviranomaisilta virka-apua sille

tämän lain nojalla kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

42 §

Poliisi sekä tull- ja rajavartiolaitosviranomaiset toimivaltaisina viranomaisina

Toimivaltaisia viranomaisia ovat Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lisäksi myös poliisi huumausaineiden ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden rikostorjuntaan liittyvissä asioissa sekä tull- ja rajavartiolaitosviranomaiset huumausaineiden ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden rikostorjuntaan, maahantuontiin, maasta vientiin ja kauttakulkuun liittyvissä asioissa, sekä mainitut viranomaiset asioissa, joista säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklan 1 kohdassa, ulkokaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklassa, 9 artiklan 1 kohdassa sekä 14 ja 26 artiklassa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa, 13 ja 16 artiklassa ja 23 artiklan 2 kohdassa.

44 §

Hävittäminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on todistettavasti hävitettävä tai määrättävä hävitettäväksi takavarikoitu tai valtiolle menetettyksi tuomittu huumausaine ja kuluttajamarkkinoilta kielletty psykoaktiivinen aine. Huumausaineen hävittämisessä ja sen kirjaamisessa on noudatettava, mitä 28 ja 30 §:ssä säädetään. Hävitettävä aine tai osa siitä on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin sitä mahdollisesti tarvitaan todisteena oikeudenkäynnissä.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todistettavasti hävittää tai määrätä hävitettäväksi huumausaineen laittomaan tuotantoon, viljelyyn, valmistukseen, hallussapitoon tai käyttöön tarkoitettua raaka-ainetta, muun aineen, laitteen tai tarvikkeen, joka voidaan takavarikoida, jos on todennäköistä, että se tulotaiisiin tuomitsemaan valtiolle menetettyksi.

47 §

Huumausainelakirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

2) laiminlyö tämän lain 6, 23 b, 29 tai 31 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden, 30 tai 33 a §:n mukaisen kirjanpitovelvollisuuden tai 32 §:n mukaisen seurantavelvollisuuden tai sisäkaupan lähtöaineasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tai 8 artiklassa taikka ulko-kaupan lähtöaineasetuksen 9 artiklassa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *huumausainelakirikkomuksesta* sakkoon.

48 §

Huumausainerikokset ja kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen

Huumausainerikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 50 luvussa. Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 44 luvun 5 a §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä 33 a §:ssä säädetään kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin ja varastointiin liittyvistä velvollisuuksista, sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2015.

2.

Laki**rikoslain 44 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 16 §, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, sekä
lisätään 44 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

5 a §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen

Joka huumausainelain vastaisesti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa, tuo maahan, varastoi, pitää myynnissä tai luovuttaa kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

16 §

Määritelmät

Dopingaineena pidetään tässä laissa:
 1) synteettisiä anabolisia steroideja ja niiden johdannaisia;
 2) testosteronia ja sen johdannaisia;
 3) kasvuhormonia; ja
 4) kemiallisia aineita, jotka lisäävät testosteronin, sen johdannaisten tai kasvuhormonin tuotantoa ihmiskehossa.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita pidetään 1 momentissa tarkoitettuina dopingaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Kuluttajamarkkinoilta kiellettyinä psykoaktiivisena aineena pidetään tässä laissa huumausainelaissa (373/2008) tarkoitettua kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Peruspalveluministeri *Susanna Huovinen*

1.

Laki**huumausainelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (373/2008) 1—3, 3 a, 3 b ja 5 §, 3 luvun otsikko, 34, 36, 42 ja 44 §, 47 §:n 1 momentin 2 kohta ja 48 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 § osaksi laissa 322/2011, 3 a, 3 b ja 5 § laissa 322/2011, 34 § laeissa 775/2009 ja 1568/2009 sekä 36 ja 42 § laissa 775/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 23 b ja 33 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tavoitteet

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on huumausaineiden laittoman Suomeen tuonnin, Suomesta viennin, valmistuksen, levittämisen ja käytön ehkäiseminen.

Tämän lain tavoitteena on huumausaineiden laittoman Suomeen tuonnin, Suomesta viennin, valmistuksen, levittämisen ja käytön ehkäiseminen *sekä muiden huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden aiheuttamien terveysriskien vähentäminen.*

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan huumausaineiden valvontaan. Lakia sovelletaan myös huumausaineiden lähtöaineiden valvontaan sen lisäksi, mitä siitä säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksessa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksessa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa.

Tätä lakia sovelletaan huumausaineiden *ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden* valvontaan. Lakia sovelletaan myös huumausaineiden lähtöaineiden valvontaan sen lisäksi, mitä lähtöaineiden valvonnasta säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksessa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksessa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa.

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) huumausaineyleissopimuksilla:

a) New Yorkissa 30 päivänä maaliskuuta 1961 tehtyä vuoden 1961 huumausaineyleissopimusta (SopS 43/1965) muutettuna Genevessä 25 päivänä maaliskuuta 1972 tehdyllä vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen muuttamista koskevalla pöytäkirjalla (SopS 42/1975) (vuoden 1961 huumausaineyleissopimus);

b) Wienissä 21 päivänä helmikuuta 1971 tehtyä psykotrooppisia aineita koskevaa yleissopimusta (SopS 60/1976) (psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1971 yleissopimus); sekä

c) Wienissä 20 päivänä joulukuuta 1988 huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyä Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta (SopS 44/1994) (huumaus- ja psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1988 yleissopimus);

2) sisäkaupan lähtöaineasetuksella huumausaineiden lähtöaineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 273/2004;

3) ulkokaupan lähtöaineasetuksella yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 111/2005;

4) lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksella huumausaineiden lähtöaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 273/2004 ja yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 111/2005 täytäntöönpanosäännöistä annettua komission asetusta (EY) N:o 1277/2005;

5) huumausaineella:

a) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

b) psykotrooppisia aineita koskevan vuoden 1971 yleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

c) aineita, joiden valvontaan ottamisesta päätetään uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta tehdyn neuvoston päätöksen 2005/387/YOS mukaisesti;

d) kat-kasvia (*Catha edulis*), meskaliinia si-

1) huumausaineyleissopimuksilla:

a) New Yorkissa 30 päivänä maaliskuuta 1961 tehtyä vuoden 1961 huumausaineyleissopimusta (SopS 43/1965) muutettuna Genevessä 25 päivänä maaliskuuta 1972 tehdyllä vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen muuttamista koskevalla pöytäkirjalla (SopS 42/1975) (vuoden 1961 huumausaineyleissopimus);

b) Wienissä 21 päivänä helmikuuta 1971 tehtyä psykotrooppisia aineita koskevaa yleissopimusta (SopS 60/1976) (psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1971 yleissopimus); sekä

c) Wienissä 20 päivänä joulukuuta 1988 huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyä Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta (SopS 44/1994) (huumaus- ja psykotrooppisia aineita koskeva vuoden 1988 yleissopimus);

2) sisäkaupan lähtöaineasetuksella huumausaineiden lähtöaineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 273/2004;

3) ulkokaupan lähtöaineasetuksella yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 111/2005;

4) lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksella huumausaineiden lähtöaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 273/2004 ja yhteisön ja kolmansien maiden välisen huumausaineiden lähtöaineiden kaupan valvontaa koskevista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 111/2005 täytäntöönpanosäännöistä annettua komission asetusta (EY) N:o 1277/2005;

5) huumausaineella:

a) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

b) psykotrooppisia aineita koskevan vuoden 1971 yleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

c) aineita, joiden valvontaan ottamisesta päätetään uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarvioinnista ja valvonnasta tehdyn neuvoston päätöksen 2005/387/YOS mukaisesti;

d) kat-kasvia (*Catha edulis*), meskaliinia si-

sältäviä kaktuskasveja ja Psilosybe-sieniä; sekä

e) sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka ovat terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten c alakohdassa mainitun neuvoston päätöksen mukaisesti tai jotka ovat farmakologisilta ominaisuuksiltaan huumausaineeksi rinnastettavissa olevia lääkeaineita;

6) *huumausaineen lähtöaineella* sisäkaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa tarkoitettuja luokiteltuja aineita;

7) *huumausaineen valmistuksella*, tuotantoa lukuun ottamatta kaikkia menetelmiä, joilla huumausaineita voidaan aikaansaada, sekä puhdistamista ja huumausaineen muuntamista toiseksi huumausaineeksi; sekä

8) *huumausaineen tuotannolla* oopiumin, kokanlehtien, kannabiksen tai kannabishartsin erottamista kasveista, joista niitä saadaan.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita, valmisteita ja kasveja pidetään 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuina huumausaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Huumaavien aineiden ominaisuuksien arviointi

Edellä 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen aineiden huumaavat ominaisuudet ja vaarallisuuden arvioi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä po-

sältäviä kaktuskasveja ja Psilosybe-sieniä; sekä

e) sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka ovat terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten c alakohdassa mainitun neuvoston päätöksen mukaisesti *tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja* taikka jotka ovat farmakologisilta ominaisuuksiltaan huumausaineeksi rinnastettavissa olevia lääkeaineita;

6) *huumausaineen lähtöaineella* sisäkaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksen 2 artiklan a kohdassa tarkoitettuja luokiteltuja aineita;

7) *huumausaineen valmistuksella*, tuotantoa lukuun ottamatta kaikkia menetelmiä, joilla huumausaineita voidaan aikaansaada, sekä puhdistamista ja huumausaineen muuntamista toiseksi huumausaineeksi; sekä

8) *huumausaineen tuotannolla* oopiumin, kokanlehtien, kannabiksen tai kannabishartsin erottamista kasveista, joista niitä saadaan.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita, valmisteita ja kasveja pidetään 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuina huumausaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tässä laissa tarkoitetaan kuluttajamarkkinoilta kielletyllä psykoaktiivisella aineella sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka voivat olla terveydelle vaarallisia ja joista on tehty ilmoitus valvontaan ottamista varten 1 momentin 5 kohdan c alakohdassa mainitun neuvoston päätöksen mukaisesti tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja ja jotka eivät ole lääkeaineita eivätkä huumausaineita. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitä aineita on pidettävä kuluttajamarkkinoilta kiellettyinä psykoaktiivisina aineina.

3 a §

Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden ominaisuuksien arviointi

Edellä 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa ja 3 momentissa tarkoitettujen aineiden psykoaktiiviset ominaisuudet ja vaarallisuuden arvioi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus yhteistyössä Terveyden ja hy-

liisin ja tullin kanssa. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus toimittaa arvion sosiaali- ja terveysministeriölle ja liittää siihen toimenpide-ehdotuksensa, joka perustuu siihen, esiintyykö ainetta Suomessa tai voiko sitä todennäköisesti esiintyä Suomessa ennen kuin aineen valvontaan ottamisesta voidaan päättää 3 §:n 1 momentin 5 kohdan c alakohdassa tarkoitetun neuvoston päätöksen mukaisesti.

vinovoinnin laitoksen sekä poliisin ja Tullin kanssa.

Jos Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus katsoo, *että aineen psykoaktiiviset ominaisuudet ja vaarallisuus edellyttävät 5 §:n mukaisten kieltojen toteuttamista*, keskus toimittaa arvionsa sosiaali- ja terveysministeriölle ja liittää siihen toimenpide-ehdotuksensa, joka perustuu *muun ohessa* siihen, esiintyykö ainetta Suomessa tai voiko sitä todennäköisesti esiintyä Suomessa ennen kuin aineen valvontaan ottamisesta voidaan päättää 3 §:n 1 momentin 5 kohdan c alakohdassa tarkoitetun neuvoston päätöksen mukaisesti.

3 b §

3 b §

*Huumaavien aineiden teollinen käyttö****Huumaantumistarkoituksessa käytettävien aineiden teollinen käyttö***

Jos 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa tarkoitetulla aineella voidaan olettaa olevan teollista käyttöä tai jos kyseessä on lääkeaine, on aineen tai lääkeaineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille varattava tilaisuus lausua arvioinnista ja toimenpide-ehdotuksesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää vähäisistä poikkeuksista aineen käsittelykiellosta teollisessa käytössä, jos aineella on perusteltua käyttöä teollisessa elinkeinotoiminnassa.

Jos 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa *tai 3 momentissa* tarkoitetulla aineella *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisterin mukaan tai muutoin* voidaan olettaa olevan teollista käyttöä tai jos kyseessä on lääkeaine, aineen tai lääkeaineen tiedossa oleville valmistajille tai niitä edustaville tahoille varattava tilaisuus lausua arvioinnista ja toimenpide-ehdotuksesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää vähäisistä poikkeuksista *huumausaineen* käsittelykiellosta teollisessa käytössä, jos aineella on perusteltua käyttöä teollisessa elinkeinotoiminnassa.

5 §

5 §

*Yleiskiellot**Yleiskiellot*

Huumausaineen tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa lääkinnällisissä, tutkimuksellisissa ja valvonnallisissa sekä teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä erikseen tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Huumausaineen tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa lääkinnällisissä, tutkimuksellisissa ja valvonnallisissa sekä teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä erikseen tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen valmistus, tuonti Suomen alueelle, varastointi, myynnissä pitäminen ja luo-

vuttaminen on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa tutkimuksellisissa ja teollisen käytön tarkoituksissa siten kuin niistä erikseen tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

3 luku

Luvanvaraisuudesta vapautetut aineet ja valmisteet

3 luku

Luvanvaraisuudesta ja kielloista vapautetut aineet ja valmisteet

23 b §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet

Yliopisto ja tieteellinen tutkimuslaitos saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita tutkimustoimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle.

Elinkeinonharjoittaja saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita perustellusta syystä teollista toimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle.

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen on sallittu, jos sitä on perustellusta syystä muussa aineessa tai valmisteessa ja väärinkäytön vaaraa on aineen vähäisen määrän vuoksi tai sen vuoksi, että aine on vaikeasti käytettävissä tai erotettavassa muodossa, pidettävä vähäisenä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitun ilmoituksen tekemisestä.

4 luku

Toimijoiden velvollisuudet

33 a §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin ja varastointiin liittyvät velvollisuudet

Sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, on pidettävä kirjaa tuomistaan ja tutkimus- tai tuotantotoimintaansa käyttämistään aineista ja huolehdittava siitä, että asiakirjoissa on riittävät tiedot, joiden perusteella voidaan tunnistaa aineen määrä sekä niiden myyjän ja ostajan nimi ja osoite. Asiakirjoja on säilytettävä vähintään kolme vuotta sen kalenterivuoden lopusta, jolloin maahantuonti tai varastointi on tapahtunut.

Sen, joka tuo maahan tai varastoi kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita, on toimitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen yhteenveto maahantuotujen ja varastoitujen aineiden määristä sekä keskeiset tiedot käytetyistä aineista ja tutkimus- tai tuotantotoiminnastaan. Tiedot on toimitettava kalenterivuositain viimeistään seuraavan vuoden helmikuun 15 päivänä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettusta kirjanpito- ja tietojen toimitusvelvollisuudesta.

34 §

Lupa- ja valvontaviranomaiset

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen ylin johto ja ohjaus kuuluu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Tämän lain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena sekä sisäkaupan ja ulkokaupan lähtöaineasetuksissa ja lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, jollei toisin säädetä.

34 §

Lupa- ja valvontaviranomaiset

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen ylin johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Tämän lain mukaisena lupa-, ilmoitus- ja valvontaviranomaisena sekä sisäkaupan ja ulkokaupan lähtöaineasetuksissa ja lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, jollei toisin säädetä.

Lisäksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävänä on:

1) pitää yllä tietokantaa huumausaineista; ja

2) vastata tämän lain mukaisista tiedonkeruutehtävistä siltä osin, kuin ne eivät kuulu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäviin 35 §:n mukaisesti.

Eläinlääkäreitä valvovat myös Elintarvike-turvallisuusvirasto ja aluehallintovirastot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa säädettyistä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävistä.

36 §

Tarkastusoikeus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen määräämällä sen palveluksessa olevalla tarkastajalla on oikeus tarkastaa tiloja, joissa huumausainetta tai huumausaineen lähtöainetta tuotetaan, valmistetaan, varastoidaan, säilytetään tai muulla tavoin käsitellään. Tarkastusoikeus koskee myös Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lupa- ja valvontatoiminnan piiriin kuuluvaa ennakkotarkastusta luvan myöntämisen edellytysten toteamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tässä pykälässä tarkoitettua tarkastusta ei saa toteuttaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on oikeus saada poliisilta sekä tullija rajavartiolaitosviranomaisilta virka-apua sille tämän lain nojalla kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

42 §

Poliisi sekä tull- ja rajavartiolaitosviranomaiset toimivaltaisina viranomaisina

Toimivaltaisia viranomaisia ovat Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lisäksi myös poliisi huumausaineiden rikostorjuntaan liittyvissä asioissa sekä tull- ja rajavartiolaitos-

Lisäksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävänä on:

1) pitää yllä tietokantaa huumausaineista ja kuluttajamarkkinoilta kielletyistä psykoaktiivisista aineista;

2) vastata tämän lain mukaisista tiedonkeruutehtävistä siltä osin, kuin ne eivät kuulu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäviin 35 §:n mukaisesti.

Eläinlääkäreitä valvovat myös Elintarvike-turvallisuusvirasto ja aluehallintovirastot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa säädettyistä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävistä.

36 §

Tarkastusoikeus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen määräämällä sen palveluksessa olevalla tarkastajalla on oikeus tarkastaa tiloja, joissa huumausainetta, huumausaineen lähtöainetta tai kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta tuotetaan, valmistetaan, varastoidaan, säilytetään tai muulla tavoin käsitellään. Tarkastusoikeus koskee myös Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lupa- ja valvontatoiminnan piiriin kuuluvaa ennakkotarkastusta luvan myöntämisen edellytysten toteamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tässä pykälässä tarkoitettua tarkastusta ei saa toteuttaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on oikeus saada poliisilta sekä tullija rajavartiolaitosviranomaisilta virka-apua sille tämän lain nojalla kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

42 §

Poliisi sekä tull- ja rajavartiolaitosviranomaiset toimivaltaisina viranomaisina

Toimivaltaisia viranomaisia ovat Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lisäksi myös poliisi huumausaineiden ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten ai-

ranomaiset huumausaineiden maahantuontiin, maasta vientiin ja kauttakulkuun liittyvissä asioissa, sekä mainitut viranomaiset asioissa, joista säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklan 1 kohdassa, ulkokaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklassa, 9 artiklan 1 kohdassa sekä 14 ja 26 artiklassa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa, 13 ja 16 artiklassa ja 23 artiklan 2 kohdassa.

neiden rikostorjuntaan liittyvissä asioissa sekä tulli- ja rajavartiolaitoksen viranomaiset huumausaineiden ja kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden rikostorjuntaan, maahantuontiin, maasta vientiin ja kauttakulkuun liittyvissä asioissa, sekä mainitut viranomaiset asioissa, joista säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklan 1 kohdassa, ulkokaupan lähtöaineasetuksen 8 artiklassa, 9 artiklan 1 kohdassa sekä 14 ja 26 artiklassa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa, 13 ja 16 artiklassa ja 23 artiklan 2 kohdassa.

44 §

Hävittäminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on todistettavasti hävitettävä tai määrättävä hävitettäväksi takavarikoitu tai valtiolle menetettyksi tuomittu huumausaine. Hävittämisessä ja sen kirjaamisessa on noudatettava, mitä 28 ja 30 §:ssä säädetään. Hävitettävä aine tai osa siitä on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin sitä mahdollisesti tarvitaan todisteena oikeudenkäynnissä.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todistettavasti hävittää tai määrätä hävitettäväksi huumausaineen laittomaan tuotantoon, viljelyyn, valmistukseen, hallussapitoon tai käyttöön tarkoitetun raaka-aineen, muun aineen, laitteen tai tarvikkeen, joka voidaan takavarikoida, jos on todennäköistä, että se tul-taisiin tuomitsemaan valtiolle menetetyksi.

47 §

Huumausainelakirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

2) laiminlyö tämän lain 6, 29 tai 31 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden, 30 §:n mukaisen kirjanpitovelvollisuuden tai 32 §:n mukaisen seurantavelvollisuuden tai sisäkaupan lähtöaineasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tai 8 artiklassa taikka ulkokaupan lähtöaineasetuksen 9 artiklassa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

44 §

Hävittäminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on todistettavasti hävitettävä tai määrättävä hävitettäväksi takavarikoitu tai valtiolle menetettyksi tuomittu huumausaine *ja kuluttajamarkkinoilta kielletty psykoaktiivinen aine. Huumausaineen* hävittämisessä ja sen kirjaamisessa on noudatettava, mitä 28 ja 30 §:ssä säädetään. Hävitettävä aine tai osa siitä on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin sitä mahdollisesti tarvitaan todisteena oikeudenkäynnissä.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todistettavasti hävittää tai määrätä hävitettäväksi huumausaineen laittomaan tuotantoon, viljelyyn, valmistukseen, hallussapitoon tai käyttöön tarkoitetun raaka-aineen, muun aineen, laitteen tai tarvikkeen, joka voidaan takavarikoida, jos on todennäköistä, että se tul-taisiin tuomitsemaan valtiolle menetetyksi.

47 §

Huumausainelakirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

2) laiminlyö tämän lain 6, 23 b, 29 tai 31 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden, 30 tai 33 a §:n mukaisen kirjanpitovelvollisuuden tai 32 §:n mukaisen seurantavelvollisuuden tai sisäkaupan lähtöaineasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tai 8 artiklassa taikka ulkokaupan lähtöaineasetuksen 9 artiklassa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *huumausainelakirikkomuksesta* sakkoon.

48 §

Huumausainerikokset

Huumausainerikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 50 luvussa.

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *huumausainelakirikkomuksesta* sakkoon.

48 §

Huumausainerikokset ja kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen

Huumausainerikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 50 luvussa. *Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 44 luvun 5 a §:ssä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä 33 a §:ssä säädetään kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen maahantuontiin ja varastointiin liittyvistä velvollisuuksista, sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2015.

2.

Laki**rikoslain 44 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
*muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 16 §, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, sekä
 lisätään 44 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

5 a §

Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen

Joka huumausainelain vastaisesti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa, tuo maahan, varastoi, pitää myynnissä tai luovuttaa kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

16 §

16 §

Määritelmä

Määritelmät

Dopingaineena pidetään tässä laissa:

- 1) synteettisiä anabolisia steroideja ja niiden johdannaisia;
- 2) testosteronia ja sen johdannaisia;
- 3) kasvuhormonia; ja
- 4) kemiallisia aineita, jotka lisäävät testosteronin, sen johdannaisten tai kasvuhormonin tuotantoa ihmiskehossa.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita pidetään 1 momentissa tarkoitettuina dopingaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Dopingaineena pidetään tässä laissa:

- 1) synteettisiä anabolisia steroideja ja niiden johdannaisia;
- 2) testosteronia ja sen johdannaisia;
- 3) kasvuhormonia; ja
- 4) kemiallisia aineita, jotka lisäävät testosteronin, sen johdannaisten tai kasvuhormonin tuotantoa ihmiskehossa.

Tarkemmat säännökset siitä, mitä aineita pidetään 1 momentissa tarkoitettuina dopingaineina, annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Kuluttajamarkkinoilta kiellettynä psykoaktiivisena aineena pidetään tässä laissa huumausainelaisissa (373/2008) tarkoitettua kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.